

— Ти ніколи не думав, чому Дніпро звуть сивим?

Хлопець із дівчиною ішли берегом, оминаючи рибальські човни, що розсохлися на піску, так і не дочекавшись лагідного шкряботіння рубанка та гарячого доторку смоли. Іноді між човнами й очеретом залишалося так мало місця, що закоханим доводилося відпускати руки, проте одразу після цього вони знаходили одне одного.

— Мабуть, тому що старий. Старі — усі сиві, — припустив він.

Вона усміхнулася замріяно.

— А я думаю, через пороги. Біля них вода піниться і стає біла, наче сива.

— Тоді скоро сивини вже не буде.

Він говорив твердо, неначе мав перевірені відомості.

— Як це? — здивувалася вона.

— Дуже просто, — він показав рукою вниз за течією, де у сутінках губилися обриси берегів. — Там, біля Олександрівська, стане Дніпрельстан, і пороги залле водосховищем, щоб вода більше не пінилася задурно, а робила роботу.

Вона подивилася у напрямку, який він показував, немовби й справді намагалася побачити будівництво Дніпрельстану.

— І справді. А знаєш, що я подумала?

— Що?

— «Гребля» схоже на «гребінь». Гребнем можна вичесати сиве волосся, а греблею — сивий Дніпро. Щоб став молодим. І більше його не називатимуть сивим, а тільки молодим. Молодий Дніпро.

Його очі вивчали дівочі губи, немовби намагаючись розшифрувати таємний зміст сказаного.

— І як ти примудряєшся оце весь час вигадувати?

— Ні, ну правда ж гарно звучить: молодий Дніпро!

Він кивнув.

— У такий час живемо. Час молодих.

А політ її думки вже було не зупинити.

— І Катеринослав молодіє.

— Не Катеринослав, а Дніпропетровськ.

Вона подивилася з докором:

— Ну тоді вже й не Олександрівськ, а Запоріжжя.

Він усміхнувся:

— Впіймала. Один-один.

— Скільки ж нам іще з себе треба вичавлювати, щоб стати гідними величного майбутнього! — вона зітхнула. — Але то нічого. Вичавимо.

Денна спека відійшла, лишивши над водою теплу пару, в якій голосно перегукувалися цвіркуни. Деякий час хлопець із дівчиною слухали їх, насолоджуючись цими звуками і доторками своїх рук. Хлопець спробував скористатися паузою, щоб перейти до обіймів, але дівчина зупинила його.

— Тс-с! Послухай, — і потім додала: — Немов цюрком біжить де молоко в дійницю.

— Знову якийсь твій поет?

Дівчина замахала рукою:

— Послухай. Тюр-р, тюр-р. Коли корову доять, схоже?

Хлопець знизав плечима.

— Та наче ні.

— Ой, просто у вашій Юзівці шум від шахти все перебиває.

— Не в Юзівці, а в Донецьку, — усміхнувся він.

Вона закопилила губу:

— Все одно шум. А послухай: «То пробують на флейту цвіркуни рапсодію веселу». Тюр-р, тюр-р.

— Це Тичина? — спробував угадати хлопець.

— Валер'ян Поліщук. Колись був звичайний катеринославський... тобто дніпропетровський хлопець. А тепер — геній! — вона промовила це слово з придином, так що сумнівів не лишалось у тому, що Поліщук і справді геній. — Між іншим, зрозуміти його людство зможе тільки через двадцять років.

— Це хто так вважає? — скептично запитав він.

— Він сам. Генію видніше.

Здається, хлопець був ладен погодитися з усім, що б вона не сказала. У сутінках попереду біліла людська постать. Людина стояла край води непорушно — певно, рибалила. Закохані задля пристойності відпустили руки, бо хто й зна, що він може подумати — а це лише вечірня прогулянка. Наблизившись, вони з подивом побачили, що нічний рибалка не має в руках вудки, ба навіть на землі не лежало ніякого знаряддя. Старий сивий чоловік у світлій сорочці просто стояв край води та дивився у ніч.

— Доброго вечора! — привіталася першою дівчина.

— І вам доброго вечора! — старий обернув до них своє зморшкувате обличчя та усміхнувся. — Здається, вам добрий вечір потрібніший, ніж мені.

— Ми просто гуляємо, — якось дуже суворо зауважив хлопець.

— Тим більше, — усміхнувся старий.

— А ви рибу ловите? — поцікавилася дівчина.

— Можна і так сказати, — старий був не проти порозмовляти.

— А де ваша вудка чи ятір? — дівчина ступила вперед, адже жінки завжди охочіше розмовляють із незнайомими. Хлопець тримався позаду.

Старий розвів руками, а потім постукав себе по лобі:

— Отут. У мене все тут — і вудка, і ятір, і наживка.

— Ну і що ви ними хочете впіймати?

— Думки. Дніпро сповнений думок. Він тече тут мільйони років, на його берегах стояли князь Святослав, кошо-

вий отаман Сагайдачний, скіфські царі. Вони свої думки пустили у воду, а я тепер намагаюся зловити.

— Красиво, — усміхнулася дівчина.

Хлопець за спиною не витримав:

— Ну і кому нині потрібні їхні думки? Що думав Святослав про першу п'ятирічку? А скіфські царі — про індустріалізацію та Дніпрельстан?

Старий знизав плечима:

— Може, й думали, хтозна.

Але хлопця не влаштувала така відповідь:

— Країна йде вперед, і нема чого озиратися на минуле.

— Ваша правда, молодий чоловіче. Але я, коли ввечері гуляю, завжди озирваюся — щоб по голові не стукнули. Бо самі знаєте, як воно зараз.

— Це ви на що натякаєте? — скипів хлопець.

— Ні на що. Просто я вже старий, тому всього боюся.

— І злочинність ми, до речі, теж поборемо!

Хлопець хотів довести-таки, що його — верхнє. Дівчина взяла його за руку, щоб трохи заспокоїти.

— Ходімо, — сказала вона, і він одразу послухався цього тихого голосу та мовчки пішов за дівчиною, немов кобзар за поводитирем.

А вона обернулася до старого та додала:

— Доброго вам улову!

— Дякую! — усміхнувся старий.

Хлопець із дівчиною пішли далі берегом поміж рибальських човнів, поки дійшли до складених штабелем гранітних плит та купи гравію, які лежали на березі Дніпра, утворюючи величезний курган, і дівчина, тримаючись за хлопцеву руку, видряпалася на самісіньку його верхівку. Вона приставила руку до лоба, немовби видивляючись щось удалині — попри те, що сутінки вже згустилися.

— Що там? Теж думки князя Святослава? — запитав хлопець.

— Ні, — цілком серйозно відповіла вона. — Я бачу майбутнє.

— І яке воно?

— Прекрасне! Скоро тут постане розкішна гранітна набережна, а наше місто виросте у промисловий гігант, найкращий у всьому Радянському Союзі!

Він дивився на неї знизу вгору, а вона, жестикулюючи правою рукою, лівою не забувала притискати до колін поділ своєї ситцевої сукенки, прикрашеної візерунком із червоних тракторів. Бо чоловіки — завжди чоловіки і залишаться ними навіть за комунізму.

— Знаєш, у нас в Гірничому на кафедрі механіки був професор Ярослав Грдина, ми його звали Ярославом Мудрим, так от він розкладає організм людини на механічні частини — важелі, противаги, триби.

— Триби? — здивувалася дівчина. — Ті, що крутяться?

— Ну хай не триби, але механіка, розумієш? Людина — це теж механізм. І все.

— Це ти згадав, дивлячись на мої ноги?

Якби не сутінки, що огорнули місто, було б видно, як хлопець зашарівся.

— Ні, я про те, що вся ця історія, поезія — звісно, добре, але сьогоднішня наука ставить усе на свої місця. Людина — це механізм, а думки — хімічна реакція.

У відповідь дівчина, все ще стоячи на гранітному постаменті, продекламувала:

— Тремтять, мої клітини,

Поки яркі процеси

В хімічних рухах ваших не погасли.

— Це Тичина? — знову спробував угадати хлопець.

— Валер'ян Поліщук. Слухай, а ти взагалі когось, крім Тичини, знаєш?

Хлопець зітхнув. У Гірничому інституті поезію не вивчали.